

V. SPRAWOZDANIA I KOMUNIKATY

Jerzy Gaul

Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa

<https://orcid.org/0000-0002-5555-4698>

TRAKTAT WERSALSKI I KONFERENCJA W PRADZE

Konferencja zwołana w styczniu 1919 r. do Paryża przez mocarstwa zwycięskie w I wojnie światowej miała doprowadzić do trwałego pokoju. Traktat wersalski podpisany 28 VI 1919 r. przez Niemcy, mocarstwa Ententy, państwa sprzymierzone i stowarzyszone dał podwaliny nowego powojennego ładu, który okazał się wyjątkowo kruchy. Przypadająca w 2019 r. setna rocznica tych wydarzeń była okazją do konferencji i wystaw, które przypominały znaczenie traktatu wersalskiego i jego polityczny, społeczny oraz ekonomiczny wpływ na Europę i świat.

W dniach 26–27 IX 2019 r. w praskim Pałacu Czernina, siedzibie czeskiego MSZ, odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „The Frustrated Peace? The Versailles Treaty and its Political, Social and Economic Impact on Europe”. Konferencja odbywała się pod patronatem ministra spraw zagranicznych Republiki Czeskiej oraz prezydenta Czeskiej Akademii Nauk. Obrady zostały zorganizowane przez Instytut Historii Czeskiej Akademii Nauk oraz Instytut Historii Globalnej na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Karola. Oprócz czeskich gospodarzy w obradach uczestniczyli naukowcy z Austrii, Łotwy, Niemiec, Polski, Rosji, Rumunii, Słowacji, Słowenii i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. W wykładach inauguracyjnych Eckart Conze z Uniwersytetu w Marburgu poruszył problem iluzji i realnych możliwości utrzymania pokoju po zakończeniu I wojny światowej (*Illusions and potentials of peace after the First World War*), natomiast Erik Goldstein z Uniwersytetu w Bostonie zwrócił uwagę na znaczenie konferencji paryskiej dla pojawienia się innowacji w stosunkach międzynarodowych (*Paris 1919 as a catalyst for innovation in international relations*). W centrum uwagi pozostałych 27 uczestników konferencji znajdowały się różne aspekty sytuacji międzynarodowej po zakończeniu I wojny światowej, a także geneza, przebieg i znaczenie traktatu wersalskiego oraz jego różnorodne konsekwencje dla pokoju w Europie i na świecie.

Na konferencji nie zabrakło poloników. Jerzy Gaul przedstawił referat na temat „Józef Piłsudski wobec rozmów pokojowych w Paryżu i Traktatu wersalskiego” (*Józef Piłsudski's attitude towards the First World War peace talks in Paris*

and the Versailles Treaty)¹. Zwrócił uwagę, że do najważniejszych zadań władz odrodzonego państwa polskiego należało wytyczenie bezpiecznych granic. Naczelnik Państwa Józef Piłsudski dostrzegał międzynarodowe uwarunkowania polskiej racji stanu. Artykuł 87 traktatu wersalskiego zastrzegał prawo oznaczenia granic Polski dla Głównych Mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych.

Akcenty polskie znalazły się także w innych referatach. Christoph Augustynowicz z Uniwersytetu Wiedeńskiego w wystąpieniu zatytułowanym „Jagiellońska i piastowska koncepcja w Wersalu” (*Jagiellonisches und piastisches Konzept in Versailles*) skoncentrował się na udziale delegacji polskiej w Paryżu. Działania i poglądy jej przedstawicieli zilustrował wizją ładu powojennego w Polsce realizowanego przez dwóch politycznych protagonistów — Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego. Z kolei w referacie Jana Slavicka z Instytutu Historii Czeskiej Akademii Nauk, pt. „Systemy polityczne Europy środkowo-wschodniej po Wielkiej Wojnie: model francuski — niestabilność francuska?” (*Political systems of East-Central Europe after the Great War: French model — French instability?*) znalazło się także miejsce na analizę ustroju konstytucyjnego i prawa wyborczego w Polsce.

Konferencja w Pradze była ważnym wydarzeniem naukowym. Organizatorzy planują publikację materiałów pokonferencyjnych, które ukażą się w serii *Europa Orientalis*.

---

¹ Rozszerzona polska wersja referatu ukaże się „Przeglądzie Wschodnim” w 2020 r.